

Theodore A. Feitshans, *Agricultural and Agribusiness Law: Introduction for Non-lawyers*, New York–Oxon 2016, ss. 305.

Prawo rolne w USA rzadko jest wykładane na studiach prawniczych, z reguły stanowi ono przedmiot nauczania wybierany na niemalże wszystkich kierunkach z zakresu ekonomiki rolnictwa oraz agrobiznesu. Przyswajaniu wiedzy i ułatwianiu zrozumienia często zawiłych zagadnień prawnych odnoszących się do rolnictwa może służyć wydana w 2016 r. recenzowana książka. Jej autorem jest Theodore A. Feitshans, absolwent zarówno studiów ekonomiczno-rolnych, jak i prawniczych oraz wieloletni wykładowca prawa rolnego i ochrony środowiska w Uniwersytecie Stanowym w Północnej Karolinie oraz prezes Amerykańskiego Stowarzyszenia Prawa Rolnego (American Agricultural Law Association) w latach 2009–2010.

Książka będąca przedmiotem niniejszej noty ma charakter podręcznika adresowanego przede wszystkim do studentów studiów licencjackich oraz obecnych i przy-

szłych rolników. Ponadto może ona służyć w zrozumieniu i wyjaśnianiu zagadnień prawnych w toku prowadzenia działalności doradczej w rolnictwie. Można ją uznać za szerokie kompendium wiedzy o prawie rolnym. Przemawia za tym zarówno układ pracy, jak i przygotowany słownik wyjaśniający podstawowe pojęcia. Podręcznik jest podzielony na dwadzieścia cztery rozdziały.

Autor omawia wiele regulacji szczegółowych, pomijając część teoretyczną. Należy zauważyć, że nie formułuje on definicji prawa rolnego, jednakże z doboru zagadnień można wnioskować, jak jest ono rozumiane. Ponadto nie określa też granic prawa rolnego. Można sądzić, że Autor tę dziedzinę prawa ujmuje bardzo szeroko, obejmuje nie tylko kwestię działalności rolniczej i prowadzenia gospodarstwa rolnego, ale również aspekty związane z ochroną środowiska, własnością intelektualną czy bezpieczeństwem żywności.

Autor zwraca uwagę na to, że materia prawa rolnego nie posiada jednolitego obszaru regulacyjnego, tym samym nie stanowi odrębnej gałęzi prawa. Trudności w zrozumieniu i określeniu jego przedmiotu przysparza również istniejący w USA system prawa oraz szczególnie podział kompetencji prawodawczych pomiędzy władze federalne i stanowe. W celu ułatwienia zrozumienia omawianych zagadnień, Autor wielokrotnie posługuje się konkretnymi przykładami, często będącymi treścią orzecznictwa sądowego.

Podręcznik obejmuje swym zakresem rozwiązania prawnorolne odnoszące się do amerykańskiego systemu prawnego, źródeł prawa, czynów niedozwolonych w działalności rolniczej, własności i obrotu nieruchomościami, zawierania umów w ujęciu cywilistycznym (umowy dzierżawy, umowy ubezpieczenia, umowy sprzedaży), własności indywidualnej i jej ochrony, zmiany generacji w rolnictwie, zabezpieczeń społecznych i emerytalnych, elementów prawa wodnego, prawnych form prowadzenia gospodarstwa rolnego, dobrostanu zwierząt, rolnictwa ekologicznego, organizmów genetycznie modyfikowanych i ochrony własności intelektualnej, bezpieczeństwa żywności, stosowania środków ochrony roślin, ochrony środowiska, zatrudnienia w rolnictwie, opodatkowania działalności rolniczej, handlu zagranicznego oraz roli poszczególnych agencji oraz programów federalnych.

Należy zwrócić uwagę, że Autor, omawiając poszczególne zagadnienia, wyraźnie zakreśla oddziaływanie prawa federalnego i jego fundamentalnych zasad, wskazując jednocześnie na pewną płaszczyznę unormowań pozostawionych prawu stanowemu. Wynika to w głównej mierze z występujących dużych różnic gospodarczych i społecznych w poszczególnych stanach, jak i ich uwarunkowań przyrodniczych. Ponadto Autor podkreśla, że prawo rolne wykracza poza normy prawne bezpośrednio kształtujące działalność rolniczą i status producenta rolnego. Znajduje to wyraz w ujęciu działalności rolniczej, jako szeroko rozumianego agrobiznesu, co może skłaniać do pojmowania jej jako działalności gospodarczej. Jednakże Autor nie zajmuje jednoznacznego stanowiska w tym zakresie.

Omawiany podręcznik może być inspirujący z punktu widzenia polskiego czytelnika, Autor bowiem obok przedstawienia aktualnego stanu prawnego, wskazuje rów-

nież na znaczenie federalnych programów rolnych, w tym w szczególności na przemiany zachodzące w polityce rolnej kraju, jak i ich konsekwencji.

IZABELA LIPIŃSKA

PRZEGLĄD PRAWA ROLNEGO

NR 2 (19) – 2016, 286-288

DOI: 10.14746/ppr.2016.19.2.17